แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

GUIDELNES OF CHILD DEVELOPMENT CENTER MANAGEMENT ORGANIZATION IN KONG RATCHASIMA PROVINCE.

[1]ธีรนาถ มีชื่อ, [2]พระครูวิริยปัญญาภิวัฒน์ และ [3]ชูชัย ประดับสุข

[1]Teeranard Meechue, [2]Phrakhruwiriyaphanyaphiwat and [3]Chuchai Pradubsook

[1]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

[1]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

[1] Watcharaphila999@gmail.com

Received: May 16, 2023; **Revised**: June 23, 2024; **Accepted**: August 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา 2. ศึกษาวิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. เสนอแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 6 ด้าน อยู่นะดับมาก มีวิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่ามีวิธีการบริหารบริหารแต่ละด้านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้ การบริหารทั่วไป วิธีการบริหารจัดการโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม การวางแผนงานบริหารจัดการศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก มีการวิเคราะห์และกำหนดนโยบายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างต่อเนื่อง บุคลากร ครูมีความรู้ ความชำนาญ

---

[1] นิสิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

[3] อาจารย์ ดร. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

เฉพาะด้านการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กเล็กได้อย่างดี ครู มีวิธีการจัดสื่อในสร้างประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถถ่ายทอดตอบข้อสงสัย และอธิบายให้เด็กเล็กเข้าใจอย่างถูกต้อง อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีห้องสุขา ที่เพียงพอ สะอาด ถูกสุขลักษณะ และได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมซึ่งทุกด้านมีความสอดคล้องตาม หลักสัปปายะ 4 แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 แต่ละด้านดังนี้ การบริหารทั่วไป ควรมีแนวทางการพัฒนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน บุคลากร มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่ได้มาตรฐาน เน้นการส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความสอดคล้องกับบริบทชุมชนและมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับชุมชน สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, สัปปายะ 4, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research article is to: 1. examining the management status of early childhood development centers of local government organizations in Khong district, Nakhon Ratchasima province; 2. studying the management methods of early childhood development centers according to the principles of Sappaya 4 of local government organizations; 3. proposing management guidelines for early childhood development centers based on Sappaya 4 principles of local government organizations in Khong district, Nakhon Ratchasima province. The research findings indicate that the management status of early childhood development centers of local government organizations in Khong district, Nakhon Ratchasima province, in all six aspects, is at a high level. The methods of managing early childhood development centers according to Sappaya 4 principles of local government organizations in Khong district, Nakhon Ratchasima province, reveal effective management approaches in various aspects, as follows: general management involves participatory management by all stakeholders; planning and management of center development involve continuous analysis and

policy formulation; personnel, teachers possess knowledge and expertise in providing experiences for young children effectively; teachers employ various media to create learning experiences for children anytime, anywhere, ensuring proper understanding through answering questions and explanations. Infrastructure and safety environments feature adequate, clean, and standardized facilities consistent with Sappaya 4 principles. Management guidelines for early childhood development centers based on Sappaya 4 principles of local government organizations in Khong district, Nakhon Ratchasima province, suggest development strategies emphasizing stakeholder involvement in management across all sectors, promoting learning processes and development in all four standardized areas, encouraging community involvement to align centers with community contexts and provide suitable learning environments for children. Promoting early childhood development network collaboration involves fostering cooperation with local government organization networks and community-based development centers to align with Sappaya 4 principles, fostering collaborative networks that comply with community contexts.

Keyword : Guidelines for managing child development centers, 4 Sappaya, local government Organizations

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กทุกคน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตราที่ 80 หน่วยงานของรัฐต้องดำเนินการตามแนว นโยบายด้านการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การศาสนา รวมทั้งเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกันและสอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550) ซึ่งในการจัดการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เพื่อให้มีพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ที่เหมาะสมตามวัย และเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และการสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเพื่อให้สถานศึกษา หรือสถานพัฒนาเด็กเล็กปฐมวัย ทุกสังกัด สามารถนำไป

พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่น ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ และเป็นไปตามหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการเตรียมให้เด็กพร้อมที่จะเข้าเรียนต่อในระดับชั้นประถมศึกษา และทำให้มีพัฒนาการที่สมวัย และมีการเตรียมความพร้อมของเด็กวัยนี้ได้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 9 ระบบโครงสร้าง กระบวนการจัดการศึกษา มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน จนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และวรรคสอง กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กได้รับการดูแลพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรส่วนท้องถิ่นและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนการอุดหนุนและการจัดการศึกษา ซึ่งท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดทำแผนการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้มอบหมายให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจในการบริหารการศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่การบริหารการศึกษา และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของท้องถิ่นด้วย ซึ่งในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศาสนาและวัฒนธรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของเด็กนักเรียนระดับปฐมวัย

หลักสัปปายะ 4 เป็นสิ่งที่เหมาะกัน สิ่งที่เกื้อกูล ช่วยสนับสนุนในการบำเพ็ญภาวนาให้ได้ผลดีช่วยให้สมาธิตั้งมั่น ไม่เสื่อมถอย ประกอบด้วย 1. อาวาสสัปปายะ (สบายการอยู่) ที่อยู่เหมาะสม ไม่พลุกพล่านจอแจเกินไป 2. อาหารสัปปายะ (สบายการกิน) รับประทานอาหารที่เหมาะสมต่อสุขภาพ เพศ วัย อย่างไม่ยากและไม่เป็นโทษต่อร่างกาย 3. บุคคลสัปปายะ (สบายคบ

คน) คบหาบุคคลที่ถูกกันเหมาะสมกันพากันไปในทางที่ดีมีผู้รู้เป็นที่ปรึกษามีมิตรแท้ที่จริงใจ 4. ธรรมสัปปายะ (สบายการเรียนรู้) สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 4 สถานที่ที่มีสัปปายะครบถ้วนทั้ง 4 อย่าง จะเหมาะสมแก่การประพฤติธรรมทำให้สะดวกสบายแก่การปฏิบัติธรรม อีกทั้งสภาพแวดล้อมก็ช่วยให้อารมณ์ดี

ทั้งนี้พบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการบุคคลากรมีวุฒิความรู้ไม่ตรงกับสายงานบริหารงานแบบอุปถัมภ์ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อาคารไม่ได้มาตรฐานและตั้งในพื้นที่หน่วยงานอื่น ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร มีปัญหาด้านจัดทำวิจัยในชั้นเรียน สื่อ วัสดุ และหลักสูตรไม่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้านการดำเนินงาน ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากยังขาดการติดตามประเมิน ผลการปฏิบัติงาน รวมทั้ง ด้านบุคลากรยังขาดแคลน ครูผู้สอน ผู้ดูแลเด็ก ไม่มีคุณวุฒิทางด้านการศึกษาในด้านระดับปฐมวัย ด้านงบประมาณและการดำเนินงานที่ผ่านมาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ายังขาดงบประมาณในการดำเนินการสร้างอาคารเรียนที่มีความแข็งแรงและปลอดภัย ด้านอาคารสถานที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งยังขาดสถานที่ในการจัดการเรียนการสอน ขาดสื่อการเรียนการสอนที่ดี และยังขาดการส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนขาดการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนที่สำคัญในการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามสัดส่วนซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นครูผู้สอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 108 ตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับกรอบงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือก ตอบจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประเมินค่า (numerical Rating scale) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อศึกษาข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ตามสถานภาพและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมรายด้านและรายข้อ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนนโดยใช้เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ

4) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่นำเสนอในรูปของความเรียง

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ศึกษาวิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา และผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน ปรากฏผล ดังตารางที่ 1

ลำดับ	สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม	n = กลุ่มตัวอย่าง 108 ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการบริหารจัดการทั่วไป	4.47	0.62	มากที่สุด
2	ด้านบุคลากร	4.57	0.56	มากที่สุด
3	ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	4.35	0.66	มาก
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์	4.45	0.57	มาก
5	ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	4.23	0.64	มาก
6	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	4.37	0.62	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.40**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า มีความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 รายด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และรายด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66 และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ตามลำดับ

2. วิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการบริหารจัดการโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์ที่ดี และมีการรับนโยบาย รวมถึงการบริหารงาน การวิเคราะห์ต่างๆจากผู้บังคับบัญชา เน้นการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะและอาวาสสัปปายะ ด้านบุคลากร มีวิธีการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กเน้นการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ มีการส่งเสริมให้ครู มีเทคนิคการสอนที่ดี ซึ่งได้จัดส่งให้ครูในแต่ละศูนย์ ไปอบรมเพื่อ พัฒนาทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้และเทคนิคในการสอน ในระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีการจัดสรรงบประมาณ

ที่เพียงพอในการก่อสร้างสนามเด็กเล่นให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย สนามเด็กเล่นควรจะมีความ มีรั้วรอบขอบชิด ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะ ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์ มีการติดตามนิเทศ ประเมินผล การเรียนรู้ของเด็ก มีการติดตามตรวจสอบจากผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการนิเทศติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล มีการติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการติดตามและตรวจสอบ มีวิธีการส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการนิเทศและติด ตามตรวจสอบจากหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน มีการจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรภาคี ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน ตัวแทนการศึกษา และนำมาส่งเสริมการพัฒนาทางด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวิธีการสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับต่างๆ การเข้าร่วมกิจกรรมของครู มีการสร้างความร่วมมมือกับเครือข่ายระดับอำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม สัปปายะ 4 ธัมมะสัปปายะ

3. แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรมีแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ในการพัฒนาด้านยุทธศาสตร์และกำหนดทิศทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ความร่วมมือกันทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม สัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะและ บุคคสัปปายะ ด้านบุคลากร ครูควรมีเทคนิคการสอนที่ดี สามารถอธิบายเนื้อหาให้เด็กเล็กเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีทักษะและมีหลักปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ วิชาชีพของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรได้รับการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการก่อสร้างสนามเด็กเล่น ให้ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณให้มีความพร้อมในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะ ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์ ควรมีแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการนิเทศ ให้คำปรึกษา ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเล็กมีการนิเทศ ให้คำปรึกษา ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างเป็น ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ควรมีแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการประชุมวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก ควรมีความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม สัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีแนวทาง

ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการสร้าง ความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนา เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ การมีหลักปฏิบัติร่วมกันที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 ธัมมะสัปปายะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้พิจารณาผลการวิจัยและนำประเด็นสำคัญจากข้อค้นพบมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยพบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีทั้งหมด 6 ด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการทั่วไป 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลิต พันธ์วิไล (2557) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอำนาจเจริญ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย ด้านที่พบปัญหามากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมินทร์ ใจห้าว (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่มีขนาดที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการจะยึดการบริหารจัดการตามาตรฐานที่ไม่มีการจัดรูปแบบการบริหารจัดการให้อยู่และส่งผลให้แต่ละศูนย์นั้นมีการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกับการวิจัยเชิงปริมาณ

2. วิธีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านบุคลากร ครูมีวิธีเทคนิคการสอนที่ดีสามารถอธิบายเนื้อหาให้เด็กเล็กเข้าใจได้อย่างชัดเจนมีวิธีการส่งเสริมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กเน้นการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน มีการส่งเสริมให้ครู มีเทคนิคการสอนที่ดี ซึ่งได้จัดส่งให้ครูในแต่ละศูนย์ ไปอบรมเพื่อ พัฒนาทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้และเทคนิคในการสอน ในระดับปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา จีนเกิด (2547) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำแนกตามขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมจำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหารวิชาการการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย แก่นโมก (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคามตามความคิดของผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กขององค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการมีส่วนร่วม และด้านการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน และด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และมีวิธีการติดตามนิเทศ ประเมินผล การเรียนรู้ของเด็กมีการติดตามตรวจสอบจากผู้บริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการนิเทศ ติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล

3. แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสัปปายะ 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยพบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการนิเทศ ให้คำปรึกษา มีแนวทางการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ที่ได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ หลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาภา อิ่มเงิน (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงนโยบายการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน และยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคมวัฒนธรรมได้ และการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความร่วมมือต่างๆ ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลภัตสดา นราพงษ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิมีแนวทางการพัฒนาผู้อำนวยการกองการศึกษา วางแผนการจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมตามนโยบาย ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีอาคารเรียนที่ถาวร มั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานที่กำหนดและด้านวิชาการ กิจกรรมหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมตามวัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ด้านการบริหารทั่วไปผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านยุทธศาสตร์และกำหนดทิศทางการพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยความร่วมมือกันทุกภาคส่วน และนำหลักการมาพัฒนาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม สัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะ 2) ด้านบุคลากร ครูควรมีเทคนิคการสอนที่ดี สามารถอธิบายเนื้อหาให้เด็กเล็กเข้าใจได้อย่างชัดเจน ควรมีแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ให้เด็กตามพัฒนาการในทุกด้าน ครูมีทักษะและมีหลักปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมแก่ วิชาชีพของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ควรมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้มีความเหมาะสม หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญการจัดสรรงบประมาณให้มีความพร้อมให้เด็กมีที่อยู่ที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะ 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมการจัดประสบการณ์ มีการนิเทศ ให้คำปรึกษา ควรมีวิธีการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ชัดเจนและซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรม สัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมกับชุมชน มีการประชุมวางแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 บุคคลสัปปายะ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกับชุมชนและผู้ปกครองในการปรับปรุงและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของเด็กสอดคล้องกับหลักธรรมสัปปายะ 4 อาวาสสัปปายะ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น กรมการปกครอง. (2546). *คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เล่ม 1 การจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.

สุพิณ เกชาคุปต์.(2544). *การจัดการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชวลิต พันธ์วิไล.(2557). “สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดอำนาจเจริญ”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ปรมินทร์ ใจห้าว, (2560). “แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี”.,บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุกัญญา จีนเกิด.(2549). “ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรี”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

วุฒิชัย แก่นโมก. (2553). “*ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม*”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

จันทิมา จันทร์สุวรรณ. (2558). “*รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลตำบล*”, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ลภัตสดา นราพงษ์. (2560). “*แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ*”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชนาภา อิ่มเงิน. (2564). “*แนวทางการพัฒนาการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

